

Zaaknummer: 598878
Portefeuillehouder: Mw. drs. M.A.H. van Meerten-Kok, wethouder
Voorstel: Fusie archiefdiensten Gooi en Vechtstreek

Aan de raad,

1. Beslispunten

1. Kennis te nemen van het onderzoek naar de fusie van de twee archiefdiensten in de Regio Gooi en Vechtstreek.
2. Besluiten tot het samengaan van beide archiefdiensten.
3. Besluiten het voornemen uit te spreken om de archieftaken uit te voeren onder de bevoegdheid van Hilversum als centrumgemeente per 1 januari 2019. Er wordt een begeleidingscommissie ingesteld waarin alle deelnemers zitting hebben, onder voorzitterschap van de gemeente Gooise Meren. Een verzoek tot toestemming als bedoeld in art 1 lid 2 van de Wgr van het college, voor een met de colleges van de deelnemende gemeenten overeen te komen gemeenschappelijke regeling, af te wachten.
4. Besluiten om het monumentale pand aan de Cattenhagestraat te Naarden (Gooise Meren) aan te wijzen als primaire bezoek- en dienstverleningslocatie.
5. De structurele financiële gevolgen van de noodzakelijke doorontwikkeling van de archiefdienst te verwerken in perspectiefnota 2019.
6. Voor de vorming van de nieuwe archiefdienst een incidenteel budget in 2018 beschikbaar te stellen van € 40.000 en deze kosten verwerken in het 1e voortgangsverslag 2018.
7. Een bedrag van € 30.000 beschikbaar te stellen voor eventuele frictiekosten die kunnen ontstaan door de (personele) gevolgen van de fusie en deze kosten verwerken in het 1e voortgangsverslag 2018.

2. Inleiding

In de Gooi en de Vechtstreek zijn in de loop der jaren twee archiefdiensten ontstaan.

- het Streekarchief Gooi en Vechtstreek in Hilversum; voor de archieven van de gemeente Hilversum en die van Blaricum, Laren, Wijdmeren en van de regionale overheden (=Regio en Veiligheidsregio).
- het Gemeentearchief Gooise Meren en Huizen in Naarden; voor archieven van de gemeenten Gooise Meren en Huizen.

De Colleges van burgemeester en wethouders van Gooise Meren en Hilversum hebben in april 2017 besloten tot het laten uitvoeren van een onderzoek naar een voorgenomen fusie van de Archiefdiensten van Gooise Meren & Huizen en Hilversum. De colleges geven hiermee invulling aan de al eerder geuite wens van de colleges, de archiefdiensten en de Provincie om over te gaan tot intensivering van de samenwerking i.c. fuseren van deze diensten. Hierover zijn de gemeenteraden in de regio geïnformeerd middels een raadsinformatiebrief.

Het belang van de doorontwikkeling van de archiefdiensten werd onderstreept door de oproep van het VNG aan alle gemeenten (ledenbrief 17/045) om nu stappen te nemen om duurzame toegankelijkheid van digitale informatie te borgen. VNG roept gemeentes op om de informatie op orde te brengen, een digitale archiefbewaarplaats (e-depotvoorziening) in gebruik te nemen en de archiefinstellingen toekomstbestendig te positioneren.

3. Beoogd effect

Deze businesscase (zie bijlage) markeert het afronden van een vervolgonderzoek naar het tot stand brengen van een gezamenlijke archiefdienst in Gooi en Vechtstreek. De voorliggende businesscase geeft alle bouwstenen voor de definitieve besluitvorming door de besturen van de gemeente Gooise Meren en Hilversum met betrekking tot het oprichten van een gezamenlijke archiefdienst, welke de archieftaken uitvoert voor de gemeenten in de regio.

De belangrijkste uitkomsten van de businesscase zijn de volgende:

- a) Uit het onderzoek blijkt dat beide archiefdiensten niet volledig voldoen aan de wettelijk gestelde eisen, met name op het punt van de inrichting van een digitale bewaarplaats. Daarnaast zijn er andere wettelijke eisen waar deels niet aan voldaan wordt. Zo zijn er bijvoorbeeld achterstanden in de bewerking van archieven.
- b) Gezien de positieve te verwachten effecten op kwaliteit, kosten, kansen en het verminderen van kwetsbaarheid is een fusie van beide archiefdiensten zeker aan te bevelen.
- c) De fusie van beide archiefdiensten leidt tot de vorming van een stabielere en robuustere archieforganisatie, die in staat is om de drie belangrijkste opgaven voor nu en de nabije toekomst; (1) voldoen aan de minimale wettelijke taken, (2) verbetering van de digitale dienstverlening, en (3) de transitie naar duurzaam digitaal archiefbeheer, o.a. door middel van een e-depot, adequaat op te pakken en uit te voeren.
- d) Eén archief kan beter invulling geven aan de unieke mogelijkheid de geschiedenis van de regio Gooi en Vechtstreek te ontsluiten, reconstrueren en uit te dragen. Een regionale archiefdienst kan de integraliteit en diversiteit van het archief versterken, en zo ook bijdragen aan een betere ontsluiting op specifieke lokale thema's. Daarmee geeft het regionaal archief invulling aan de belangrijke educatieve-, cultuur- en erfgoedtaken.
- e) Een samenvoeging levert financieel voordeel op t.o.v. zelfstandig voortbestaan van beide archiefdiensten afzonderlijk. Het gezamenlijk aanpakken van de transitie naar een duurzaam digitaal archiefbeheer levert de belangrijkste schaalvoordelen op. De totale bijdrage per inwoner zal per inwoner € 5,27 bedragen, ten opzichte van ruim € 7 per inwoner als beide archiefdiensten de ontwikkelopgave afzonderlijk aanpakken.
- f) De incidentele kosten voor het wegwerken van achterstanden worden gedragen door de gemeente Hilversum en Gooise Meren, ieder voor haar eigen deel.
- g) Wat betreft de rechtsvorm zijn verschillende mogelijkheden verkend en afgewogen. De samenwerking krijgt vorm door de archieftaken te laten uitvoeren middels een centrumgemeente constructie, waarbij Hilversum als centrumgemeente zal worden aangewezen.
- h) Er wordt een begeleidingscommissie ingesteld waarin alle deelnemers zitting hebben, onder voorzitterschap van de gemeente Gooise Meren. De begeleidingscommissie adviseert en stemt zaken af over de beleidsmatige agenda, financiële aangelegenheden en (jaar)plannen.
- i) De naam van de nieuwe organisatie zal zijn "Archief Gooi en Vechtstreek".
- j) De primaire bezoekslocatie en de dienstverlening zal vorm krijgen vanuit het monumentale pand aan de Cattenhagestraat te Naarden (Gooise Meren). De fysieke studiezaal in Hilversum blijft voorlopig op bepaalde momenten open voor bezoekers; de (digitale) toegankelijkheid van de archieven in Hilversum blijft voor het publiek gewaarborgd.

4. Argumenten

- 1.1 Het op orde hebben van archieftaken is van belang voor de bedrijfsvoering, de verantwoording aan de raad en voor het vastleggen van de geschiedenis van de gemeente. Daarnaast is het een nodig met het oog op transparant bestuur en actieve openbaarheid van informatie. Onderzoek naar de archiefdiensten en de voorgenomen fusie geven inzicht in de bedrijfsvoering, kwaliteiten van beide archiefdiensten en de opgaven voor de toekomst.
- 2.1 Uit het onderzoek blijkt dat beide archiefdiensten nog niet volledig voldoen aan de wettelijk gestelde eisen, met name op het punt van de inrichting van een digitale bewaarplaats. Daarnaast zijn er andere wettelijke eisen waar deels niet aan voldaan wordt. Zo zijn er bijvoorbeeld achterstanden in de bewerking van archieven.
- 2.2 Gezien de positieve te verwachten effecten op kwaliteit, kosten, kansen en het verminderen van kwetsbaarheid is een fusie van beide archiefdiensten zeker aan te bevelen.
- 2.3 Eén archief kan beter invulling geven aan de unieke mogelijkheid de geschiedenis van de regio Gooi en Vechtstreek te ontsluiten, reconstrueren en uit te dragen. Een regionale archiefdienst kan de integraliteit en diversiteit van het archief versterken, en zo ook bijdragen aan een betere ontsluiting op specifieke lokale thema's.
- 2.4 De fusie van beide archiefdiensten leidt tot de vorming van een stabielere en robuustere archieforganisatie, die in staat is om de drie belangrijkste opgaven voor nu en de nabije toekomst; (1) voldoen aan de minimale wettelijke taken, (2) verbetering van de digitale dienstverlening, en (3) de transitie naar duurzaam digitaal archiefbeheer, o.a. door middel van een e-depot, adequaat op te pakken en uit te voeren.
- 2.5 Een samenvoeging levert financieel voordeel op t.o.v. zelfstandig voortbestaan van beide archiefdiensten afzonderlijk. Het gezamenlijk aanpakken van de transitie naar een duurzaam digitaal archiefbeheer levert de belangrijkste schaalvoordelen op.
- 3.1 De nieuwe archieforganisatie dient een passende juridische vorm te krijgen, die voldoende waarborgen biedt om de doelstellingen te bereiken en om de taken goed uit te voeren. De opties zijn op de volgende criteria gewogen.
 - De toepasbaarheid in deze situatie
 - Democratische legitimatie
 - Bestuurlijk draagvlak
 - Mate van beïnvloeding en controle door de gemeenten
 - Slagvaardigheid en flexibiliteit
- 3.2 De gemeentewet geeft weinig ruimte voor een private invulling van publieke taken en schrijft daarmee voor dat de publiekrechtelijke lijn de voorkeur verdient als het resultaat hetzelfde is als een privaatrechtelijke lijn. Er is dus gekozen binnen de mogelijkheden die de Wet Gemeenschappelijke Regelingen biedt. Er zijn verschillende mogelijkheden binnen de WGR om een functionele samenwerking tussen bestuursorganen van gemeenten op te richten om een gezamenlijk belang te behartigen.
- 3.3 De oprichting van een centrumgemeenteconstructie kost relatief weinig energie: het gaat om uitbreiding van de capaciteit van een al functionerende afdeling plus de ontwikkeling van afspraken met deelnemende gemeenten, vaak via een dienstverleningsovereenkomst.
- 3.4 De centrumgemeenteconstructie is geschikt om schaalvoordelen te realiseren en de kwetsbaarheid van de ambtelijke organisatie te beperken. Zonder daarbij de bestuurlijk drukte te

vergroten door de instelling van een AB en/of DB, die verplicht zijn bij de instelling van een BVO of GR openbaar lichaam.

- 3.5 De deelnemende gemeenten verlenen mandaat aan de centrumgemeente, en blijven verantwoordelijk voor beslissingen die namens hen genomen zijn. Bij mandaat kan een gemeente een beslissing opnieuw nemen als ze het er niet mee eens is. In het uiterste geval kan het mandaat ingetrokken worden.
- 3.6 De gelijkwaardigheid tussen de samenwerkende gemeenten kan voldoende worden geborgd. De zeggenschap en invloed van de deelnemende gemeenten op het beleid loopt via inspraak op begroting en jaarrekening van de centrumgemeente. Door duidelijke afspraken in de DVO en het instellen van een begeleidingscommissie. Verder geldt de gebruikelijke verantwoordings- en informatieplicht tussen college en raad. De begeleidingscommissie adviseert en stemt af over de beleidsagenda, financiële aangelegenheden en (jaar)plannen. Alle deelnemende gemeenten en organisaties hebben zitting in de begeleidingscommissie.
- 4.1 Het archief in het voormalige Burgerweeshuis vormt een onderzoeksplek, een ontmoetingsplaats van historisch geïnteresseerden. De locatie en het gebouw dragen zelf bij aan de kennis van de regionale geschiedenis.
- 4.2 De studiezaal in Hilversum blijft voorlopig op bepaalde momenten open voor bezoekers; de (digitale) toegankelijkheid van de archieven in Hilversum blijft voor het publiek gewaarborgd.
- 5.1 Zie kopje Middelen.
- 6.1 Voor het realiseren van samenwerking wordt voorgesteld een projectleider aan te stellen (intern of extern). De kosten van deze projectleider en aanvullende juridisch advies worden op geraamd op €100.000,- (op basis van huidige inzet in voorbereiding, en vergelijkbare projecten), en verdeeld over de gemeenten Hilversum en Gooise Meren op basis van inwoneraantal.
- 7.1 Bij frictiekosten gaat het om kosten die ontstaan door de personele gevolgen van de samenwerking. Deze zijn ondanks het uitgangspunt dat alle medewerkers een waardevolle nieuwe bijdrage zullen leveren aan de nieuwe archieforganisatie, niet uitgesloten. Op basis van een ruwe inschatting (gekeken is naar eerdere frictiekosten in de gemeente Hilversum en Gooise Meren) wordt geadviseerd hiervoor een bedrag van €75.000 te reserveren, en te verdelen op basis van inwoneraantal van de gemeenten Hilversum en Gooise Meren.

5. Houd rekening met

Er is in het voorstel vanuit gegaan dat alle deelnemende gemeenten ook deelnemen aan de nieuwe archiefdienst. Dit is op moment van het voorstel nog niet te garanderen. Gezien de in het (recente) verleden geuite wensen van de betrokken partijen, en de betrokkenheid in de totstandkoming van dit raadsvoorstel, is deelname van alle partijen wel voldoende zeker om hier nu vanuit te gaan.

Onderlinge afstemming: De beide archiefdiensten hebben in de loop der tijd hun eigen werkwijzen gevolgd en prioriteiten gesteld. Verdere harmonisatie en eenwording zullen tijd en energie kosten.

6. Middelen

De bijdrage van de 6 deelnemende gemeenten zal op basis zijn van inwoneraantal, waarbij de bijdragen van de gemeenten per inwoner gelijk zullen zijn. Op basis van een steekproef bij 58 andere gemeenten van vergelijkbare omvang is een vergelijking mogelijk met een gemiddelde kosten per inwoner. Uit deze benchmark blijkt dat de kosten per inwoner gemiddeld in deze referentiegroep €5,18 zijn. Voor de deelnemende gemeenten in de Gooi en Vechtstreek is de bijdrage €5,27.

De opbouw van de kosten is als volgt:

1. De kosten totale archiefkosten voor Gooise Meren zijn nu €337.000 (als we uitgaan van €196.000 personeel en directe kosten, en een overhead van €141.000 op basis van de begroting 2016). Dit is €6,03 per inwoner voor de gemeente Gooise Meren.
2. Een herverdeling van de huidige kosten inclusief overhead, waarbij alle deelnemende gemeenten een zelfde bedrag per inwoner betalen, levert voor de gemeente Gooise Meren een besparing op van €1,79 per inwoner.
3. De doorontwikkeling van de archiefdienst levert met uitbreiding van het e-depot en de digitale dienstverlening extra kosten op van €210.000. Dit is per inwoner een extra bijdrage van €2,86.

Dit zou betekenen dat, zonder fusie, Gooise Meren per inwoner een bedrag van € 7,10 gaat bijdragen aan het archief.

In het geval van een fusie ontstaan er twee positieve effecten:

4. De fusie levert schaalvoordelen op. In het geval van een fusie van de archiefdiensten is schaalvoordeel te behalen bij het ontwikkelen van een e-depot, de aanschaf en het beheer van een e-depotvoorziening. Een besparing in de totale samengevoegde formatie wordt beperkt ingeschat; de werkzaamheden blijven nagenoeg vergelijkbaar en van dezelfde omvang. De geraamde schaalvoordelen voor een fusie zijn in totaal berekend op €205.000 voor de nieuwe gefuseerde archiefdienst. Dit betekent een vermindering van de bijdrage per inwoner voor Gooise Meren van €0,93.
5. In een nieuw samengevoegd archief willen we een kostprijs bepalen van de totale archieforganisatie inclusief de overhead, om zo ook een reëel en onderbouwd tarief door te kunnen belasten aan de nieuwe zes deelnemers. Daarbij is de toe te rekenen overhead genormeerd op €360.000. De huidige toegerekende overhead was voor Hilversum en Gooise Meren tezamen €495.000 voor de totale archiefdienst. Voor Gooise Meren levert dit een besparing op van €0,90 per inwoner.

Dit betekent dat bij een fusie de totale structurele bijdragen per inwoner voor Gooise Meren €5,27 zullen worden.

De begroting van Gooise Meren zal er na de fusie als volgt uitzien:

Baten en Lasten Huidige Archiefdienst Gooise Meren	
Personele lasten	€ 252
Directe kosten (o.a. website, software, materialen etc.)	€ 23
E-depot	€ -
Bijdragen Huizen	€ -79
TOTAAL begroting	€ 196
Toegerekende overhead aan archief (obv toegerekende overhead 2016)	€ 141
TOTAAL	€ 337
Baten en Lasten Gooise Meren 2019	
Bijdrage op basis van inwoners aan de centrumgemeente	€ 299
Bijdrage voor de Dekking in de overhead (voor werkplekken en huisvesting) vanuit de centrumgemeente	€ -100
Kosten overhead (voor o.a. werkplekken, huisvesting en depotruimte)	€ 100
Achterblijvende overhead	€ 41
TOTAAL	€ 340

Hierbij wordt ervan uitgegaan dat gezien de kleine omvang van de formatie die overgaat naar de centrumgemeente, en het feit dat de overheadfuncties in Gooise Meren slank ingericht zijn, er geen verdere afbouw van overheadkosten zal plaatsvinden.

De totalen uit de begroting zijn niet direct herleidbaar naar de kosten per inwoner; dit wordt veroorzaakt doordat

- in de huidige situatie er geen sprake is van een gelijke verdeling tussen Gooise Meren en Huizen per inwoner,
- in de huidige situatie nog geen reserveringen zijn gemaakt voor de wettelijk noodzakelijke implementatie van een e-depotvoorziening.

In 2018 doen zich nog incidentele kosten voor: ten behoeve van de voorbereiding en implementatie van de fusie wordt een projectleider (€ 100.000) aangesteld en rekening gehouden met een bedrag voor frictiekosten (€ 75.000). Dat betekent (op basis van de inwoneraantallen van Hilversum en Gooise Meren) € 70.000 aan eenmalige kosten voor Gooise Meren. Deze zullen bij een positief besluit van de raad, in het 1e voortgangsverslag 2018 worden meegenomen.

Het archief van Gooise Meren kent enige achterstanden. Om bij de fusie "schoon-over" te kunnen gaan, zal er extra formatie ingezet dienen te worden. Bij de eerste voortgangsrapportage van 2018 zal dit inzichtelijk gemaakt worden.

6. Communicatie

In de totstandkoming van de businesscase is gesproken met de historische kringen. Er is overleg geweest met de deelnemende gemeenten en medewerkers. In de verdere vormgeving van de fusie zullen naast de deelnemende organisatie, ook de belanghebbende partijen nauw betrokken worden.

7. Uitvoering, tijdpad, evaluatie

De uitvoering en implementatie zullen vorm krijgen in 2018, zodat de samenwerking werkende weg vorm krijgt, en de nieuwe organisatie vanaf 1 januari 2019 officieel is.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Gooise Meren,

D.J. van Huizen
Gemeentesecretaris

Drs H. M. W. ter Heegde
Burgemeester

Bijlagen:

1. Het Archief van Morgen? Business Case over de samenwerking van de archiefdiensten in de regio Gooi en Vechtstreek.
2. Aanbevelingsbrief provincie Noord-Holland

De Raad Gooise Meren

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders met nummer 598878,

Besluit

1. Kennis te nemen van het onderzoek naar de fusie van de twee archiefdiensten in de Regio Gooi en Vechtstreek;
2. Tot het samengaan van beide archiefdiensten;
3. Het voornemen uit te spreken om de archieftaken uit te voeren onder de bevoegdheid van Hilversum als centrumgemeente per 1 januari 2019. Er wordt een begeleidingscommissie ingesteld waarin alle deelnemers zitting hebben, onder voorzitterschap van de gemeente Gooise Meren. Een verzoek tot toestemming als bedoeld in art 1 lid 2 van de Wgr van het college, voor een met de colleges van de deelnemende gemeenten overeen te komen gemeenschappelijke regeling, af te wachten.
4. Dat de primaire bezoekslocatie en de dienstverlening vanuit het monumentale pand aan de Cattenhagestraat te Naarden (Gooise Meren) plaatsvindt;
5. De structurele financiële gevolgen van de noodzakelijke doorontwikkeling van de archiefdienst te verwerken in perspectiefnota 2019;
6. Voor de vorming van de nieuwe archiefdienst een incidenteel budget in 2018 beschikbaar te stellen van € 40.000 en deze kosten verwerken in het 1e voortgangsverslag 2018;
7. Een bedrag van € 30.000 beschikbaar te stellen voor eventuele frictiekosten die kunnen ontstaan door de personele gevolgen van de fusie en deze kosten verwerken in het 1e voortgangsverslag 2018.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de Raad Gooise Meren,
gehouden op *(datum wordt ingevuld door de griffie)*

De griffier

De voorzitter

Mevrouw drs. M.G. Knibbe

Drs H. M. W. ter Heegde